

**Verneområdestyret
for Geiranger-Herdalen**

Arkivsaksnr: 2021/6124-0

Saksbehandlar: Ingvild Hansen Nystad

Dato: 18.01.2022

Utval	Utvalssak	Møtedato
Verneområdestyret for Geiranger - Herdalen		

Løyve til mindre inngrep og dronebruk for arkeologiske undersøkingar, Geiranger-Herdalen landskapsvernområde

Forvaltar si tilråding

Møre og Romsdal fylkeskommune ved Kristoffer Dahle får løyve til å nytte drone og gjere mindre inngrep i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Løyvet gjeld i samband med arkeologiske undersøkingar for perioden 2022-2025. Løyvet er heimla i Naturmangfaldlova §48, og blir gitt med kriteria:

- Gravinga utførast så skånsamt og sporlaust som muleg, med maks 50x50 cm omfang.
- Drone blir nytta minimalt, strengt avgrensa til forskingsformålet.
- Drone blir nytta tidlegast frå 1.august for å unngå unødige forstyrking på fugleliv. Dronen må halde god avstand til potensielle hekkelokalitetar, og setjast på bakken så snart det skulle oppstå tvil om forstyrking av fugle- og dyreliv.
- Dronebruk skal varslast forvaltninga før flyging (tlf, epost el sms).

Søknaden

Møre og Romsdal fylkeskommune søker (epost 10.12.21) om løyve til bruk av drone og mindre inngrep i bakken innanfor Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Fylkeskommunen og Norges Forskningsråd driv i 2021-2025 eit PhD-prosjekt knytt til seterbruket si utvikling i fylket, samt utvikling av nye arkeologiske metodar på historiske setervollar. PhD-kandidat Kristoffer Dahle vil i løpet av denne perioden gjennomføre synfaringar og mindre undersøkingar på fleire setervollar over heile fylket.

I samband med dette arbeidet søker fylkeskommunen om dispensasjon for bruk av drone under registreringsarbeidet. Flyging vil berre skje i korte intervallar, og vil neppe gå føre seg meir enn to-tre dagar i løpet av perioden. Søkjar reknar med at dette vil gjelde primært på forsommaren eller tidleg om hausten.

«Eit av hovudmåla med prosjektet er å utvikle ikkje-destruktive og berekraftige arkeologiske metodar, men det kan verte naudsynt med mindre inngrep i bakken for å ta ut ulike jordprøver. Alle prøvestikk vil bli attfylt og dekkja med torv», skriv søkjar. «Det vil i første omgang vere snakk om svært små inngrep (50x50 cm), og spora etter inngrep vil truleg vere borte i løpet av eit år.

For nokre få områder i fylket vil det kunne vere aktuelt med større sjakter (ca 5 m²), men målet er uansett å gjere undersøkingane så skånsamt som muleg. Vi vil komme tilbake til dykk om dette skulle bli aktuelt innanfor verneområdet.», heiter det vidare i søknaden.

Områda for tiltaka er ikkje heilt fastlagde endå, men søkjar reknar med at Herdalssetra, Haugsetsetra, Kvanndalssetra og Storsætra, kan vere aktuelle innanfor vårt verneområde, men fleire setrer kan også kome til.

Naturmangfoldlova og verneforskrifta

Søknaden blir vurdert etter:

- Verneforskrifta for landskapsvernområdet Geiranger-Herdalen av 08.10.2004
- Forvaltningsplanen for Vestnorsk Fjordlandskap, delområde Geirangerfjorden av 16.12.2008
- Naturmangfoldlova av 01.07.2009

Føremåla med opprettinga av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på eit særprega og vakkert fjord- og fjellandskap med eit rikt og variert plante- og fugleliv
- ta vare på viktige kulturlandskap der fjordgardar, setermiljø og kulturminne utgjer ein vesentleg del av landskapet sin eigenart
- ta vare på geologiske førekomstar og landskapsformer

Forskrift om vern av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde (§3, 1.1) forbyr inngrep i landskapet, også «graving».

Dronebruk blir omfatta av verneforskrifta §3, pkt 6,2 «Unødvendig støy er forbode. Eksempel på dette er motor på modellfly og modellbåtar. Lista er ikkje uttømmende.» Dronebruk var ikkje relevant den gongen verneforskriftene vart utforma, men er no definert under dette punktet, jf instruks frå Miljødirektoratet.

Unntak for denne typen tiltak, graving og dronebruk, finst ikkje i verneforskriftene. Ein søknad om dispensasjon krev difor handsaming etter Naturmangfoldlova §48.

Forvaltningsplanen frå 2008 har heller ikkje føringar for bruk av dronar, som representerte ein lite kjent teknologi då planen vart laga. Forvaltningsplanen framhevar verdien av bl a setermiljø, kulturlandskap og forskning, og stadfestar at all aktivitet som

gjeld kulturminne og kulturmiljø skal skje «i samråd med kulturminnestyresmakta. Formelt forvaltningsmynde av kulturminna er lagt til Møre og Romsdal fylke».(pkt 4.4)

Vurdering av saka

§48 i Naturmangfoldlova opnar kun for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må vere oppfylte.

Dispensasjon *må* heller ikkje bli gitt om vilkåra er oppfylte.

Formålet med tiltaka som blir søkt om er her i tråd med målet om å ivareta verneverdiane. «Kulturminne og kulturmiljø er verdsett som eitt av dei overordna føremåla med Geiranger-Herdalen landskapsvernområde». «Forsking der kunnskapen kan kome til nytte lokalt er særskilt positivt, og kan bidra til målretta forvaltning og ivaretaking av verneverdiane».(Sitat frå Forv plan pkt 4.4 og pkt 4.10).

Forvaltningsplanen presiserer samstundes at «Forsking som kan medføre uheldig ferdsel eller inngrep skal ikkje gå føre seg i verneområda så sant det finst tilsvarande kvalitetar i område som ikkje er underlagt vern.»(pkt. 4.11)

Graving

Fylkeskulturavdelinga ønskjer å bruke nye teknikkar som er meint å vere spesielt skånsame mot verneverdiar i undersøkingane, informerer søkjar. Det er snakk om graving i ruter på 50 x 50 cm, der torvlaget blir tildekt for attgroing med det same. Eventuelt større felt blir konferert med verneområdeforvaltninga, dersom dette blir aktuelt.

Søkjar her er sjølv det formelle forvaltningsmynde av kulturminna i verneområdet, og kjenner til eventuell risiko for skade på desse. Omsøkte tiltak blir heller ikkje rekna å kunne gjere «uheldig skade» på naturverdiane, så lenge omfanget blir utført som i søknad.

Drone

Dispensasjonsregelen i §48 kan ikkje brukast for å utvide rammene som er gitt i vernevedtaket, men skal blant anna kunne fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikkje var vurderte på vernetidspunktet.

Kunnskapen om dronen sin innverknad på fugle- og dyreliv er ikkje fullstendig, men vi må ta høgde for at denne typen farkost kan gjere skade på nært hald. Den mest sårbare tida er hekke- og yngletida, februar/mars til august. Det reknast å vere mindre risiko for forstyrring til seinare på året filminga blir gjennomført.

Søkjar nemner fleire setrer i landskapsvernområdet for tiltaket, og fleire setrer kan kome til. Artsdatabanken har registrert sensitive fuglelokalitetar nært nokon av dei omsøkte områda, og vi må ta høgde for at det blir fleire å ta omsyn til.

Ved å avvente dronebruken til tidsperioden frå august, kan vi unngå forstyrring for det mest sårbare fuglelivet. Kjem dronen i nærkontakt med sensitive fuglar og dyr, må kamera likevel raskt styrast vekk, og trekkast tilbake.

Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen har tidlegare uttalt seg prinsipielt restriktivt i forhold til den aukande droneaktiviteten i landskapsvernområdet, og handsama søknader relativt strengt.

I tråd med tidlegare dispensasjonspraksis i Geiranger-Herdalen og andre verneområde, kan naturformidling og forsking likevel vere formål som utløyser dispensasjon.

Dispensasjonen må givast med vilkår om avgrensa aktivitet, tidsrom og lokalitet. Slik sikrar vi at omsøkt droneaktivitet ikkje virker nemneverdig inn på verneinteressene i området.

Vurdering ifht Naturmangfoldlova §§8-12

Søkjar er forvaltninga sin rådgivar på verneverdiane ifht kulturvern, og sit på kunnskapen som forutset naudsynt omsyn her. Når det gjeld dronebruken, er det først og fremst påvirkninga på naturverdiane som bør vurderast.

Kunnskapsgrunnlaget (§8)

Vi veit at enkelte av undersøkingane vil gå føre seg der sensitive fugleartar kan forekome. Vi kan avbøte eventuell forstyrning ved å unngå dronelflyging i den mest sårbare hekketida, altså nyttar vi

Føre-var-prinsippet (§9)

Ut frå kunnskap om dronen sin påverknad på fugle- og dyreliv må dronen setjast ned med ein gong det skulle dukke opp rovfugl eller vilt. For å unngå forstyrning av reir og hekkelokalitetetar, bør drone nyttast i god avstand til fjellsider og andre aktuelle plasseringar.

Samla belastning (§10)

Dronebruken blir konsentrert gjennom dei avgrensa lokasjonane og tida for filming. Presedens er her svært aktuelt å ta høgde for her. Dronelflyging kan fort bli ei påkjenning for vernet, med generelt stadig utvida bruk av teknikken. Bruk i tråd med løyve gir her kun presedens for liknande avgrensa aktivitet som kan fremje verneformålet.

Kostnader ved eventuell miljøforringing (§11)

er ikkje aktuelt i dette tilfellet.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12)

Samanlikna med eventuell helikopter-filming, kan drone ofte reknast som eit meir miljøvenleg alternativ. På same tid kan du kome i nærkontakt med fugle/dyre /friluftsliv på ein måte som kan virke uheldig. Med dei vilkåra som er sette i forhold til løyvet, meiner vi å kunne forsvare dispensasjon i dette tilfellet.

Konklusjon

Omsøkt tiltak vil kunne bidra positivt til ivaretakinga av verneverdiar i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Teknikkar og inngrep blir rekna for ikkje å gjere nemneverdig skade på verneverdiane, og kan heimlast i Naturmangfoldlova §48. Droneløyve blir tildelt med kriteria som hindrar skade på naturverdiane i verneområdet.